

เขตเกษตรเศรษฐกิจ (Zoning) เพื่อการปฏิรูปภาคเกษตร

วิริยะ คล้ายแดง
วิทยากรชำนาญการพิเศษ
กลุ่มงานบริการวิชาการ 2 สำนักวิชาการ

บทนำ

เศรษฐกิจของประเทศไทยมีฐานสำคัญมาจากภาคเกษตร แต่ในขณะเดียวกัน ภาคเกษตรกลับประสบปัญหาด้านการผลิตและการตลาดมาโดยตลอด โดยเฉพาะปัญหาผลผลิตการเกษตรล้นตลาด จนทำให้เกิดปัญหาราคาผลผลิตการเกษตรตกต่ำ (กรมการค้าภายใน, ม.ป.ป.) ด้วยเหตุผลนี้ ปัญหาผลผลิตการเกษตรล้นตลาดจึงเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่สำคัญที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติตั้งใจแก้ไขปัญหา ให้เป็นการปฏิรูปภาคเกษตร โดยมีแนวความคิดที่จะจัดโซนนิ่ง (Zoning) พื้นที่การเกษตร หรือ การบริหารเขตการเกษตร โดยได้เสนอแนะแนวความคิดนี้ให้แก่สภาปฏิรูปแห่งชาติศึกษาพิจารณาต่อไป

แนวทางการบริหารเขตการเกษตร เป็นหนึ่งในการปฏิรูปภาคเกษตร ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปด้านเศรษฐกิจของสภาปฏิรูปแห่งชาติ โดยสภาปฏิรูปแห่งชาติได้แต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปการเกษตร อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม การท่องเที่ยวและบริการ ให้ศึกษาพิจารณาการปฏิรูปภาคเกษตรด้วยระบบการเกษตรที่ยั่งยืน ซึ่งรวมถึงแนวทางการบริหารเขตการเกษตรด้วย

ความหมายของเขตเกษตรเศรษฐกิจ

การจัดเขตพื้นที่เกษตรกรรม (Agro Zoning) หรือ การบริหารเขตการเกษตรนั้น ใช้คำเรียกว่า เขตเกษตรเศรษฐกิจ (Agro – economic Zone) หมายถึงการกำหนดการผลิตทางการเกษตรออกเป็นกลุ่ม โดยใช้เกณฑ์แบ่งเขตจากชนิดของดิน น้ำฝน อุณหภูมิ พืชเศรษฐกิจ ประเภทของฟาร์ม และรายได้หลักของเกษตรกร อาศัยเส้นเขตของจังหวัดเป็นแนวแบ่งเขตเกษตรเศรษฐกิจ เพื่อใช้ในการวางแผนพัฒนาการเกษตรในระยะยาว ก่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน มีการผลิตที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2558)

เขตเกษตรเศรษฐกิจ ไม่ใช่เรื่องใหม่ที่เพิ่งกล่าวถึงกัน แต่เดิมเขตเกษตรเศรษฐกิจคือเรื่องการบริหารพื้นที่การเกษตร ซึ่งได้กำหนดไว้ในมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติเศรษฐกิจการเกษตร พ.ศ. 2522 โดยบัญญัติว่า "เขตเกษตรเศรษฐกิจ" หมายความว่า เขตการผลิตทางการเกษตร ซึ่งรวมทั้งการเลี้ยงสัตว์และการปลูกป่า ที่กำหนดขึ้นให้เหมาะสมกับภาวะตลาดและเศรษฐกิจการเกษตรของประเทศ โดยคำนึงถึงสภาพที่คล้ายคลึงกันของปัจจัยหลัก เช่น ดินฟ้าอากาศ แหล่งน้ำ พืชที่ปลูก สัตว์ที่เลี้ยงประเภทของเกษตรกร และรายได้หลักของเกษตรกร โดยมีวัตถุประสงค์ในการแบ่งเขตการเศรษฐกิจ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2558) คือ

- 1) เพื่อใช้ในการวางแผนพัฒนาการเกษตรในระยะยาว
- 2) เพื่อให้มีการวางนโยบายส่งเสริมการผลิต และการตลาดที่เป็นระบบและสอดคล้องกับข้อมูล

ทางด้านวิชาการ

3) เพื่อก่อให้เกิดการประหยัดทั้งเวลาและงบประมาณ ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสถิติการเกษตร ตลอดจนติดตามประเมินผลโครงการพัฒนาการเกษตรที่สำคัญของรัฐ

วิธีการกำหนดและลักษณะของเขตเกษตรเศรษฐกิจ

จากพระราชบัญญัติเศรษฐกิจการเกษตร พ.ศ. 2522 สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2558) จึงได้กำหนดให้มีขั้นตอนในการดำเนินงาน ดังนี้

1) ศึกษากระบวนการผลิตพืชในปัจจุบัน เช่น แหล่งผลิต ปริมาณการผลิต ปริมาณความต้องการของตลาดทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ แนวโน้มของตลาดในอนาคตข้างหน้า รวมทั้งเป้าหมายการผลิตที่เหมาะสมสำหรับสินค้าเกษตรแต่ละชนิด

2) วิเคราะห์ความเหมาะสมของพื้นที่ทางด้านกายภาพ โดยใช้ระบบข้อมูลสารสนเทศ ภูมิศาสตร์ มาวิเคราะห์ความเหมาะสมของพื้นที่ทางด้านกายภาพสำหรับการปลูกพืชแต่ละชนิด

3) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยทางกายภาพและปัจจัยทางเศรษฐกิจ โดยการนำแผนที่ความเหมาะสมของพื้นที่สำหรับสินค้าเกษตรแต่ละชนิดที่ได้ มาวิเคราะห์ร่วมกับปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจที่สำคัญ และมีผลต่อระบบการผลิต ได้แก่ อุปสงค์และอุปทานของสินค้า เป้าหมายการผลิต แหล่งผลิต ต้นทุนการผลิต ราคาที่เกษตรกรได้รับ กำลังการผลิต และที่ตั้งโรงงานในกรณีที่สินค้าต้องส่งโรงงานเพื่อแปรรูป ในระดับอำเภอ ซึ่งจะมีหลักเกณฑ์ การให้คะแนน การถ่วงน้ำหนัก และเงื่อนไขที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละพืช

ต่อจากนั้น สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร จึงได้พิจารณาแบ่งเขตเกษตรเศรษฐกิจเป็นลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

1) การกำหนดเขตเกษตรเศรษฐกิจเป็นรายสินค้า (Commodities Approach) ดำเนินการกำหนดเขตเกษตรเศรษฐกิจสำหรับสินค้าแต่ละชนิด ตามเป้าหมายของการผลิต โดยพิจารณาจากพื้นที่ที่มีศักยภาพในการผลิตระดับที่ 1 (พื้นที่เหมาะสมที่สุด) เป็นรายอำเภอเป็นอันดับแรก ถ้ามีพื้นที่เพียงพอที่จะทำการผลิตให้ได้ตามเป้าหมายแล้ว ก็จะพิจารณากำหนดเขตเฉพาะในพื้นที่ระดับที่ 1 เท่านั้น แต่ถ้าไม่เพียงพอก็จะพิจารณาในศักยภาพระดับที่ 2 (พื้นที่ที่เหมาะสมปานกลาง) เพิ่มเติมตามลำดับของคะแนนที่ได้จากการวิเคราะห์ หลังจากนั้นจึงพิจารณากำหนดเขตเป็นรายตำบลต่อไป ตามพื้นที่ปลูกจริง จากข้อมูลดาวเทียม และการสำรวจภาคสนาม

2) การกำหนดเขตเกษตรเศรษฐกิจตามศักยภาพการผลิตของพื้นที่ (Area Approach) ในขั้นตอนนี้เป็นการนำเขตเกษตรเศรษฐกิจเป็นรายสินค้ามาซ้อนทับกัน จะทำให้ทราบถึงศักยภาพของพื้นที่ว่ามีความเหมาะสมในการผลิตสินค้าชนิดใดได้บ้าง ในลักษณะเชิงพื้นที่ เพื่อเป็นข้อมูลให้กับเกษตรกรเลือกว่าควรจะผลิตพืชชนิดใด ที่มีความเหมาะสมกับศักยภาพพื้นที่ตัวเอง

พื้นที่เขตเกษตรเศรษฐกิจในประเทศไทย

ในอดีตที่ผ่านมาเขตเกษตรเศรษฐกิจในประเทศไทย แบ่งออกเป็น 19 เขต โดยใช้หลักเกณฑ์ต่างๆ ได้แก่ ชนิดของดิน ปริมาณน้ำฝนและอุณหภูมิเฉลี่ย พืชเศรษฐกิจ ประสิทธิภาพในการผลิต องค์ประกอบของรายได้ และชนิดของไร่นาเป็นเกณฑ์ในการแบ่งเขต จังหวัดที่มีสภาพคล้ายคลึงกันจะรวมอยู่ในเขตเกษตรเศรษฐกิจเดียวกัน แต่ละเขตจะมีการกำหนดประเภทของสินค้าเกษตรกรรมที่ควรส่งเสริมและพัฒนา การใช้เส้นเขตของ

จังหวัดเป็นหลักในการแบ่ง นับว่าสะดวกในการดำเนินงาน การติดตามผล และการประเมินผล แต่ในปัจจุบันมีการแบ่งเขตเกษตรเศรษฐกิจออกเป็น 24 เขต ดังนี้ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2558)

เขตเศรษฐกิจที่	จังหวัด	ผลิตผลทางการเกษตรที่สำคัญ
1	อุดรธานี หนองบัวลำภู หนองคาย	มันสำปะหลัง ข้าว โค กระบือ
2	สกลนคร นครพนม มุกดาหาร	มันสำปะหลัง ข้าว โค กระบือ
3	ยโสธร อุบลราชธานี อำนาจเจริญ	มันสำปะหลัง ข้าว โค กระบือ ปอ
4	ขอนแก่น กาฬสินธุ์ มหาสารคาม ร้อยเอ็ด	มันสำปะหลัง ข้าว โค กระบือ
5	สุรินทร์ บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ	ข้าว กระบือ ข้าวโพด
6	นครราชสีมา ชัยภูมิ	มันสำปะหลัง ข้าว โค กระบือ ปอ
7	เพชรบูรณ์ ลพบุรี สระบุรี	ข้าว ข้าวโพด ถั่วเขียว ข้าวฟ่าง
8	นครสวรรค์ อุทัยธานี	ข้าว ข้าวโพด ข้าวฟ่าง กระบือ มันสำปะหลัง
9	ตาก กำแพงเพชร สุโขทัย	ข้าว โค ถั่วเหลือง ถั่วลิสง ไม้ผล
10	พิจิตร พิษณุโลก	ข้าว ถั่วเขียว กระบือ โค ยาสูบ ข้าวโพด
11	น่าน แพร่ อุดรดิตถ์	ข้าว ถั่วเหลือง ถั่วลิสง ยาสูบ กระบือ
12	เชียงราย พะเยา ลำปาง	โค ข้าว ยาสูบ พืชผัก
13	เชียงใหม่ ลำพูน แม่ฮ่องสอน	พืชผัก กระบือ โค ถั่วเหลือง
14	ชัยนาท สุพรรณบุรี สิงห์บุรี อ่างทอง	ข้าว โค อ้อย
15	พระนครศรีอยุธยา ปทุมธานี นนทบุรี กรุงเทพมหานคร	ข้าว ไม้ผล พืชผัก ไม้ดอก
16	กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์	อ้อย โค ข้าว ข้าวโพด ไม้ผล
17	สมุทรสงคราม สมุทรสาคร นครปฐม	มะพร้าว ไม้ผล ประมงทะเล ไม้ดอก
18	ปราจีนบุรี สระแก้ว ฉะเชิงเทรา นครนายก	ข้าว กระบือ มันสำปะหลัง
19	สมุทรปราการ ชลบุรี ระยอง	มันสำปะหลัง ประมงทะเล ข้าว อ้อย มะพร้าว
20	จันทบุรี ตราด	ไม้ผล มันสำปะหลัง ยางพารา ข้าวโพด ประมงทะเล
21	ชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี	ยางพารา กาแฟ โค มะพร้าว ประมงทะเล ปาล์มน้ำมัน
22	นครศรีธรรมราช พัทลุง สงขลา สตูล	ยางพารา โค ข้าว ประมงทะเล มะพร้าว
23	พังงา กระบี่ ตรัง ภูเก็ต	ยางพารา กาแฟ โค มะม่วงหิมพานต์ ประมงทะเล ปาล์มน้ำมัน
24	ปัตตานี ยะลา นราธิวาส	ยางพารา โค มะพร้าว ไม้ผล

แนวทางการปฏิรูปภาคเกษตรด้วยการบริหารเขตเกษตรเศรษฐกิจ

คณะรักษาความสงบแห่งชาติ ได้เสนอว่า ควรใช้การบริหารจัดการเขตเกษตรเศรษฐกิจเพื่อปฏิรูปภาคเกษตร โดยเสนอความคิดเห็นว่า ควรลดพื้นที่ปลูกข้าวลง ร้อยละ 30 จากพื้นที่ปลูกข้าว 75 ล้านไร่ โดยนำพื้นที่ประมาณ 25 ถึง 30 ล้านไร่ ที่ไม่เหมาะกับการปลูกข้าวไปปลูกพืชเศรษฐกิจอย่างอื่นที่มีรายได้ดีกว่า เช่น ข้าวโพด มันสำปะหลัง ปาล์มน้ำมัน อ้อย (แผนชงโซนนิ่งเกษตร, 2557)

ในขณะที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้มีนโยบายที่จะนำกลยุทธ์เขตเกษตรเศรษฐกิจมาปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ คือ การขับเคลื่อนต้องเกิดขึ้นที่ระดับพื้นที่ และเกิดผลสำเร็จในภาพรวมของประเทศ โดยกำหนดองค์ประกอบแนวทางการบริหารจัดการพื้นที่เขตเกษตรเศรษฐกิจ ประกอบด้วย

หนึ่ง (Area) จัดพื้นที่ที่เหมาะสม

สอง (Commodity) จัดสินค้าให้เหมาะสมกับพื้นที่

สาม (Farmer) เกษตรกรหรือคนเป็นผู้ผลิตสินค้าต้องสามารถทำได้

ซึ่งหลักการสำคัญของการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรมให้ประสบความสำเร็จ ต้องอาศัยความพร้อมของปัจจัยหลัก 3 ด้านในการขับเคลื่อน ประกอบด้วย ด้านแรก การบริหารจัดการพื้นที่และทรัพยากรที่เหมาะสม ด้านที่สอง ผลิตสินค้าได้ตรงตามความต้องการของตลาด และด้านสุดท้าย มีบุคลากรด้านการเกษตรทั้งเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ ที่จะทำหน้าที่บริหารจัดการการผลิตทางการเกษตรทั้งระบบได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ปัจจัยทั้ง 3 ด้านที่เกิดขึ้นในพื้นที่ต่างๆ นั้น มีความแตกต่างกัน บางพื้นที่มีความพร้อมรองรับการพัฒนาได้เลย เพราะมีความเหมาะสมและโครงสร้างพื้นฐานเอื้ออำนวย มีบุคลากรพร้อม แต่ในบางพื้นที่อยู่ในเขตที่ยังขาดความพร้อมในบางสิ่งบางอย่าง ดังนั้น การพัฒนาในแต่ละพื้นที่จึงไม่สามารถใช้รูปแบบและวิธีการที่เหมือนกันได้ การบริหารจัดการเขตเกษตรเศรษฐกิจจึงต้องพิจารณาและกำหนดมาตรการให้เหมาะสมกับพื้นที่ และสอดคล้องกับพืชเศรษฐกิจด้วย (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2557 น. 12 - 24)

กล่าวได้ว่า นโยบายเขตเกษตรเศรษฐกิจได้กำหนดเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับที่หนึ่ง เขตเกษตรเศรษฐกิจเพื่อการอนุรักษ์ป้องกันการทำลายทรัพยากร ระดับที่สองเขตเกษตรเศรษฐกิจเพื่อเพิ่มผลผลิต ลดต้นทุนความเสี่ยงจากการส่งออกสินค้า นำไปสู่การผลิตสินค้าปลอดภัย และระดับที่สาม เขตเกษตรเศรษฐกิจเพื่อให้ตอบสนองความต้องการซื้อและขาย ซึ่งจะป้องกันปัญหาสินค้าเกษตรขาดแคลนและปัญหาราคาสินค้าเกษตรตกต่ำได้ (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2556)

การขับเคลื่อนนโยบายเขตเกษตรเศรษฐกิจที่ผ่านมา กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มี ประกาศเขตเหมาะสมต่อการปลูกพืช ปศุสัตว์ และประมง ในระหว่างวันที่ 5 กุมภาพันธ์ ถึง 9 พฤษภาคม 2555 พร้อมจัดทำแผนที่ประกอบจำนวน 20 ชนิดสินค้า ได้แก่ พืช 13 ชนิด (ข้าว มันสำปะหลัง ยางพารา ปาล์มน้ำมัน อ้อย ไร่ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ สับปะรดโรงงาน ลำไย เงาะ ทุเรียน มังคุด มะพร้าว และกาแฟ) ปศุสัตว์ 5 ชนิด (โคเนื้อ โคนม สุกร ไก่เนื้อ และไก่ไข่) และประมง 2 ชนิด (กุ้งทะเล และสัตว์น้ำจืด) และได้ขอความร่วมมือให้ทุกจังหวัดตรวจสอบยืนยันข้อมูล การจัดพื้นที่ตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2557 น. 3)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2557, น. 12-1, 12-14, 12-15) ได้รวบรวมข้อเสนอประเด็นการปฏิรูปประเทศไทยด้านการเกษตร ซึ่งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้เสนอประเด็นปฏิรูปที่สำคัญไว้หลายด้าน หนึ่งในนั้นคือ ด้านการพัฒนาสินค้าเกษตร โดยตระหนักถึงปัญหาอุปสรรค

ด้านการพัฒนาสินค้าเกษตร คือ สินค้าเกษตรมีต้นทุนการผลิตสูงเพราะราคาปัจจัยการผลิตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และสินค้าเกษตรมีความผันผวนของราคาสินค้าเกษตร จึงได้เสนอให้ปรับโครงสร้างการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการ และความเหมาะสมของพื้นที่ด้วยการจัดทำเขตเกษตรเศรษฐกิจ (Zoning) โดยคำนึงถึง

- ความสมดุลระหว่างพืชอาหาร พืชพลังงาน และพืชอุตสาหกรรม
- ความคุ้มค่าและผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ
- วิถีชีวิต วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

- กรณีปลูกพืชในพื้นที่ไม่เหมาะสม หรือผลิตแล้วไม่มีกำไร ให้แนะนำทางเลือกให้เกษตรกร เช่น ทำเกษตรผสมผสาน ประมง เลี้ยงสัตว์ทดแทน หรือเปลี่ยนพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมเป็นการให้เช่าที่ดินเพื่ออุตสาหกรรมในชุมชน เป็นต้น

- การชดเชยและอุดหนุนแก่เกษตรกรจะให้เฉพาะเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนและปลูกพืชในพื้นที่เหมาะสมเท่านั้น ซึ่งอัตราการชดเชยควรแตกต่างกันตามชนิดพืชที่ปลูก

ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ คือหนึ่งในแนวทางการปฏิรูปประเทศไทย ที่สภาปฏิรูปแห่งชาติ โดยคณะกรรมการปฏิรูปการเกษตร อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม การท่องเที่ยวและบริการ ได้ดำเนินการพิจารณาเพื่อเสนอให้รัฐบาลนำไปดำเนินการปฏิบัติต่อไป ซึ่งผู้เขียนมีความเห็นว่า การปฏิรูปในเรื่องอื่น ๆ อาจจะต้องดำเนินการปรับเปลี่ยนอย่างฉับพลันทันที แต่สำหรับแนวทางการบริหารจัดการเขตเกษตรเศรษฐกิจนั้น อาจจะต้องสร้างความยอมรับและความเชื่อมั่นให้แก่เกษตรกรเสียก่อน เพราะสิ่งสำคัญที่จะทำให้ประสบความสำเร็จ นั่นคือการส่งเสริมสนับสนุนให้เกษตรกรที่ปลูกพืชในพื้นที่ที่มีศักยภาพต่ำ ปรับเปลี่ยนไปทำการเกษตรรูปแบบใหม่ ซึ่งสามารถช่วยลดต้นทุน และสร้างผลตอบแทนที่คุ้มค่า และอีกประการหนึ่งที่จะก่อให้เกิดปัญหาในชั้นการปฏิบัติงานจริง นั่นคือการชดเชยและอุดหนุนแก่เกษตรกรที่ต้องปรับเปลี่ยนการปลูกพืช และแม้ว่าจะกำหนดการชดเชยและอุดหนุนให้เฉพาะเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนและปลูกพืชในพื้นที่เหมาะสมเท่านั้น รวมทั้งมีอัตราการชดเชยแตกต่างกันตามชนิดพืชที่ปลูกแล้วก็ตาม แต่ในการปฏิบัติงานจริง ควรที่จะกำหนดระเบียบและแนวทางให้รัดกุม เพื่อป้องกันการสวมสิทธิ์และการทุจริตได้

อย่างไรก็ตาม แนวคิดที่จะปฏิรูปภาคเกษตรด้วยการจัดการเขตเกษตรเศรษฐกิจ เป็นแนวความคิดสอดคล้องกับการปฏิรูปภาคเกษตรและจะส่งผลประโยชน์อย่างมาก หากประสานความร่วมมือร่วมใจกันอย่างจริงจัง ผลักดันเขตเกษตรเศรษฐกิจให้เป็นที่ยอมรับและสร้างความเชื่อมั่นให้เกษตรกรทั้งระบบได้ การเกษตรไทยก็จะก้าวข้ามวิธีการแบบดั้งเดิมสู่ยุคใหม่ มีหลักประกันด้านรายได้ และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นกว่าเดิม

บรรณานุกรม

- กรมการค้าภายใน. (ม.ป.ป.). **นโยบายและมาตรการดำเนินงานด้านการรักษาเสถียรภาพราคาสินค้าเกษตร**.
สืบค้น 1 กันยายน 2557 จาก http://www.dit.go.th/Plan_46/Plan3.htm
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2556). **นโยบายพัฒนาการเกษตรด้วยเกษตรโซนนิ่ง** สืบค้น 8 มกราคม
2558 จาก http://www.moac.go.th/more_news.php?cid=284&filename=index
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2557). **คู่มือการบริหารจัดการผลิตสินค้าเกษตรตามแนวทางการบริหารจัดการ
จัดการ พื้นที่เกษตรกรรม (Zoning)**. กรุงเทพฯ: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- แผนชงโซนนิ่งเกษตร. (11 – 14 พค. 2557). **ฐานเศรษฐกิจ**, 34(2).
- "พระราชบัญญัติเศรษฐกิจการเกษตร พ.ศ. 2522" (23 มีนาคม พ.ศ. 2522). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 96 ตอนที่
40.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2557). **ข้อเสนอการปฏิรูปประเทศไทย เล่ม
ที่ 2 (ภาคผนวก)**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2558). **ศูนย์สารสนเทศการเกษตร : เขตเกษตรเศรษฐกิจ**. สืบค้น 8 มกราคม
2558 จาก <http://www.oae.go.th/main.php?filename=index>